

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. XVIII. Extra copulam conjugalem delectationes de illa, & tactus libidinosi conjugum, fortè non sunt mortales, secluso periculo pollutionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

dando operam rei licitæ, ad vitam naturalemque honestatem tuendam.

§ 82. An fornicans debeat se retrahere ante seminationem. Affirmat Sanchez, si mulier seminaverit.

Hinc si quæritur : num in coitu fornicario, postquam foemina seminavit, aut est in seminandi periculo inevitabili, liceat viro se retrahere ante seminationem ? Responder Sanchez sup. n. 7. Multò probabilius est, non solum non teneri virum non seminare ; sed novam seminando admittere culpam, eamque in Confessione detegendam, nisi in copula intelligeretur. Quia in actu licito nil illicitum efficitur, atque idè seminandum est : at in actu illicito fit aliquid malum intrinsecè, quod in nullo eventu honestari potest.

Occurritur objectioni.

Nec obstat, ex duobus malis minus eligendum. Quia licet hæc non seminatio sit ex se contra naturam, & hæc ratione pejor fornicatione. At absolute & simpliciter pejor est fornicatio, cum sit ita intrinsecè mala, ut numquam liceat. Non seminatio autem non est ita contra naturam & mala, quin ex causa urgentissima liceat. Qualis hic invenitur, nempe ne fornicarius concubitus in grave educationis prolis detrimentum consummetur.

§ 83. Quid si seminet extrà vas ? Non peccat secundum Sanchez.

Nec culpæ reus erit is fornicans, si à foemina recedens seminet involuntariè extrà vas. Quia pollutio involuntaria ex justà causâ & necessariâ orta culpâ prorsus vacat. Similiter culpæ immunis est mulier fornicans, quæ, penitentia criminis admitti ducta, corpus subtrahit, ne virile semen recipiat, fornicationemque ceptam consummet. Nec ipsi tribuetur culpæ, si vir extrà effundat. Quia id non intendit, datque operam rei licitæ ab incepto crimine resiliens. Ita Sanchez.

Non posse se retrahere, obprobabile.

Qui tamen non audeat negare oppositam sententiam esse probabilem, dicens : Ita censent quidam viri docti. Pro se autem nullum adfert Auctorem, nec in genere, nec in specie.

§ 84. Resp. ad argumenta Sanchezij.

Interrogas : quid respondeant illi viri docti ad argumenta Sanchez ? Respondeo : illam non seminationem cedere in damnum prolis, quæ jus habet, ut generetur, ubi foemina seminatio adfuit, ne illius dispendium fiat. Nec dari dicunt perplexitatem ; quia postquam foemina seminavit, tenetur vir seminare, ut majus malum viter, compleatque actum non animo libidinoso ; & ita seminatio illa non est formaliter fornicatio, sed materialiter tantum ; quare ut sic non est intrinsecè mala. Vide, an hæc tibi satisfaciant.

Arguitur contra Sanchezium.

Insuper advertite ; quòd illi seminationi extrà vas, sive viri, sive mulieris, subsequenti data videatur causa per fornicationem seu copulam præcedentem : quidni ergò imputari debeat in culpam ; sicut quando pollutio sequitur in somno ex causa graviter peccaminosa contra castitatem posita in vigilia ?

§ 85. Resp. ad arg.

Respondetur : quia fornicatio præcedens reverà non est causa pollutionis subsequentis ; quippe quæ adhibita fuit ad seminandum intra vas ; sed retractio illa est causa, quæ, secundum Sanchezium, non est contra castitatem, sed potius secundum eam ; quia adhibetur ad impediendum ulterius peccatum fornicationis.

Igitur hæc res sub iudice adhuc permaneat & dispiciantur fundamenta utriusque partis, antequam pro una aut altera quidpiam definiatur. Casus rarissimus est, & qui fortè numquam hætenus contigit, neque unquam contingeret, ut fornicantes se retrahant ex vera penitentia.

Et. vos est dubia.

Hoc certum est : foemina, quæ jam suscipit semen virile, sive per concubitum matrimoniale, sive per fornicationem, lethaliter peccat, si sumat potionem, vel quidvis aliud efficiat, quo prolis conceptioni obstetur ; adeò, ut nullo bono fine honestari possit. Quia datâ operâ impeditur semen à suo naturali fine generationis ; parumque & solum secundum majus & minus distat à feminis effusione extrà vas.

§ 86. Peccat foemina, quæ post susceptum semen quidpiam efficiat ad impedendam generationem.

Hinc similem culpam admittit foemina, quæ statim post coitum urinam effundit, aut se erigit aut quidpiam aliud facit, quo semen receptum expellat. Quia similiter frustrat ex intentione semen suo debito fine. Nec est audiendus (inquit Sanchez disp. 20. n. 3.) Angelus verb. Debitum, n. 27. dicens ; posse sustineri ; non esse mortale, quando ex justa causa fit : tributumque Sylvester hanc sententiam Paludano, sed falsò, eam enim non tenet. Ita Sanchez.

Sanchez. Angelus Paludanus.

Addit : Nec tamen tenetur foemina anxie diuque manens in lecto intacta & resupina susceptum semen conservare. Quoniam rarissimè fluxus feminis ex diverso corporis situ contingit ; eo vel maximè, quod recepto semine, os matricis foeminae clauditur, ita ut nec acùs cupidem capiat. Hæc Sanchez. Apud quem plura de hac materia poteris videre.

§ 87. Non tenetur anxie diuque manens in lecto semen conservare.

Quæro ego quid conjugibus liceat extrà copulam, & Respondeo :

CONCLUSIO XVIII.

Extrà copulam conjugalem delectationes de illa, & tactus libidinosi conjugum fortè non sunt mortales, secluso periculo pollutionis.

HActenus egimus de actu ipso conjugali, quando liceat, nec ne. Jam de morosis delectationibus, tactibus, aspectibus, turpibusque confabulationibus inter conjuges agendum est. Et primò quidem quæritur : utrùm liceat conjugii morosè delectari, secluso periculo pollutionis, de copula cogitata, habita vel habenda cum altero conjugate, quando ob absentiam non potest habere copulam, vel in præsentia non vult habere.

§ 88. An liceat morosè delectari conjugibus de copula habita vel habenda.

Aliqui censent (inquit Sanchez disp. 44. n. 2.) esse culpam mortalem. Ducuntur : quia delectatio venerea non intenta ob bonum prolis, nec in ipsum relata, omnibus interdicitur sub culpa lethali. Et confirmatur : quia ea delectatio est quasi incepta feminis effusio, ad illamque tendit, cum ipsam comitetur membrorum generationi inservientium commotio. Hæc autem est lethalis extrà copulam conjugalem.

Probatur esse graviter illicitum, seclusâ voluntate copule. Primo, Sanchez, &

Secundo

589. *scindò.*

Secundò : quia de fimilibus idem est judicium, & idem juris in illis obtinet ; cap. 2. de Transl. Episc. verl. *Sicut enim Episcopus*, ubi Glossa verb. *Idem juris*, ait : *Quia de similibus simile debet esse judicium, sup. de Elect. c. Dudum. Similis enim aequitatis ratio similia jura suadere debet, Cod. ad Legem falcidiam, l. ult. inf. de Confir. util. vel inutil.* Cùm dilecta. At in vidua ea delectatio est mortalis ; ergò & in conjuge, ubi non est opportunitas & voluntas copulae habendae. Eadem enim est ratio, cùm neutra delectatio in copulam licitam referatur.

Pro hac sententia citatur Navar.

Pro hac sententia citatur Navar. Sum. cap. 16. n. 10. Subscribo verba ejus : Septimò (peccat) qui vel quæ conjux, mortuâ vel mortuo conjuge, mementi copulam carnalem in Matrimonio tempore præterito habitam, & delectationem carnalem ex ejus memoria ortam admittit, & eâ deliberatè gaudet ; vel advertens sensualitati suæ eam inesse, ac exponi se periculo pollutionis incurrendæ, vel consentiendi in eam, non expellit, nec nititur eam expellere, cogitatum suum in aliud per disciplinam, vel alio modo divertendo, per regulam superiùs ad dignoscendum, quæ morosa delectatio sit peccatum mortale, traditam.

590. *Quomodo liceat viduo vel vidua delectari de copula præterita.*

Verùm tamen est, viduum & viduam licitè posse meminisse copularum carnalium temporis præteriti, & gaudere, quòd eas habuerint, & quòd in eis delectati fuerint ; imò & velle illas habere, si quâ ratione fieri possent ; non tamen est licitum illis habere nunc actu & in præsentia delectationem, quæ ex illa recordatione seu memoria nasceretur, juxta omnium doctrinam & mentem, quam dilucidius cæteris omnibus declaravit Cajet. to. 1. Opusc. Opusc. 14. q. 1. & 2.

Cajetanus

Quod ipsum per easdem rationes videtur etiam nobis de illa conjuge, cui ex recordatione copulae licitæ præteritæ, aut futuræ, conjugis absentis, nascitur atque excrescit delectatio in sua sensualitate ; quantumvis nemo, quòd sciam, illud exprimat ; de quo latius nuper diximus cap. *Si cui*, & cap. *Si forte*, de Pœnit. dist. 1. Ita Navar.

591. *Navarro consentit Pontius.*

Quem postea Alij secuti sunt, quos citat Sanchez sup. ijsque addi potest Pontius lib. 10. c. 16. n. 11. sequentis tenoris : Tertio inferitur, non licere sponsis de futuro delectationem veneream de futura copula, ex eodem fundamento : quia ejusmodi delectatio de præsentia est principium operis illiciti. Ita docent, licet ex alio fundamento, Vasquez & Sanchez cum Recentioribus.

Vasquez. Sanchez.

Pro quibus, contra nos, potest esse hoc argumentum. Nam ex nostra sententia fit, esse mortale peccatum, conjugatos absentes delectari de copula ; siquidem illa ob absentiam haberi de præsentia non potest. Sequelam concedunt Navar. Corduba, Sa & Alij, quos refert Sanchez disp. 44. n. 2. Alijs autem videtur hoc nimis scrupulosum ; maxime cùm non videatur eadem ratio procedere, quæ in casibus superioribus ; quia delectatio illa ordinatur ad copulam cum

Aliquibus hoc videtur nimis scrupulosum, sed in se periculo

Boſco de Matrim. Pars II.

conjuge, quæ tunc est licita, licet per accidens sit impossibilis. Sic docet communis DD. quos sequitur Sanchez ibidem n. 3. Mihi primum videtur dici magis consequenter, & veriùs, Sic Basilius.

pollutionis Sanchez.

Simili modo loquitur Herinx disp. 7. n. 37. §92. dicens : An autem conjux peccet mortaliter, si morosè delectetur de copula cum comparte, etiam in absentia, non caret difficultate. Cajet. quidem, Sanchez & Alij frequenter existimant, quòd non ; etiamsi sequatur alteratio carnis, dummodò absit periculum pollutionis ; eò quòd delectatio ista fit de actu conjugali, & propter illum, qui in præsentia est licitus ei, qui delectatur. Alij autem veriùs affirmant. Similiter difficultas est de conjuge, qui in absentia alterius se ipsum impudicè tangit, quem Sanchez similiter existimat non peccare mortaliter, si absit periculum pollutionis : tamen Vasquez, Diana, & Vasquez. Alij plures rectiùs non excusant à mortali. Ita Diana hic Auctor.

§92. Herinx vèriorem existimant sententiam Navar.

Et idem asserit de tactibus impudicis.

Sanchez. Vasquez. Diana.

Qui in materia de Peccatis disp. 7. q. 4. n. 36. probat ultimam partem : quia, inquit, delectatio inde confurgens non habetur in ordine ad alterum conjugem absentem ; sed potiùs tactus isti, qui per se ordinantur ad seminis decisionem, tunc per se tendunt ad mollitiem seu decisionem seminis extrà vas. Prima pars probatur : quia delectatio sumpta de copula in absentia conjugis per se in istis circumstantiis tendere videtur ad motus carnales, quales ex tactibus oriuntur, & hi ulterius ad pollutionem, sicut dum solutus tali casu delectatur de copula conjugali.

Virum quod probatur.

Nec obstat (prosequitur) quòd objectum non videatur malum, & alioqui status matrimonialis cohonestet non tantum copulam, sed actus etiam subordinatos : quia tantum cohonestat actus, qui hic & nunc censerì possunt usus conjugij ; prout sunt tactus mutui, oscula, item tactus proprii corporis in ordine ad copulam habendam : delectatio autem præfata nullo modo tunc potest censerì usus conjugij, etsi intentionaliter referatur ad copulam habitam, aut habendam cum conjuge absente : quia reverà delectatio confurgens in carne hic & nunc non est ordinabilis vel ordinata ad copulam, aut ad aliquem usum conjugalem ; sed verè quæritur, ut in ipsa sistatur. Voluptas autem venerea, & actus venericus quicumque, si non sit ordinatus, vel ordinabilis ad actum conjugij, aut communem societatem cum conjuge, est contra rationem : imò videtur etiam esse contra obligationem Matrimonij, quâ quisque tenetur corpus suum castè servare consorti. Et hæc sine præjudicio meliùs fortè sententiarum dicta sint. Haftenùs Herinx. Proculdubio probabilissimè.

593. *Occurrit objectioni.*

Interim opposita sententia suos etiam habet patronos, qui videntur asserere, nullam delectationem veneream esse graviter prohibitam conjugibus, præter eam, quæ est proxima dispositio ad pollutionem extraordinariam, & quasi inchoata pollutio extrà vas. Rationem assignant :

594. *Opposita sententia probabilis est ratione.*

R E F F

quod

quod omnis delectatio per se ordinatur in ipsis ad copulam conjugalem; quamvis hic & nunc per accidens talis ordinatio deficiat, vel quia copula impossibilis, vel quia conjuges nolunt copulari. Hic autem defectus debiti finis solam culpam venialem constituit, inquit Sanchez sup. n. 3.

Sanchez.

595. Ad quod adducit auctoritatem D. Chrysof. Homil. 17. in Matth. illa verba: *Qui viderit mulierem, ubi ita scribit: Sicut est temere irasci, sic etiam temere videre, si id ad libidinem facias. Si enim vis videre, atque ex visu capere voluptatem; aspice propriam conjugem, & illius usque amore perfrui, hoc enim nulla lex prohibet omnino; si vero alterius venustatem penitus intuebere, etiam tuam injuriā afficis, à qua in aliam oculos avertis, & istam etiam, quam contueris, nefarie illam tangens; si enim non illam atrectasti manu, sed oculis tantum, at voluntate palpasti; propterea hoc proculdubio adulterium reputatur.*

Sanchez.
Vasquez.

Ubi, secundum Sanchium & Vasquezium 1. 2. disp. 113. c. 2. n. 2. concedit Chrysof. licitum esse delectari aspectu uxoris presentis, etiam absque animo copulæ habendæ. Ergo non erit mortale, delectari cogitatione uxoris absentis. Si enim esset mortale, eo maxime, quia sine animo accedendi quis delectaretur; quare hoc etiam modo presente conjugate delectari, mortale esset.

596.
Expen ditur
auctoritas.

Sed quæro ego ubi Chrysof. excludit animum copulæ habendæ? Potius videtur eum supponere; nam ait: *Si enim non illam atrectasti manu, sed oculis tantum; at voluntate palpasti.* Et quomodo voluntate palpasti, nisi per animum copulæ habendæ? Qui utique animus respectu alterius est peccatum mortale adulterij, seclusa etiam omni delectatione venereâ presentis; secus respectu propriæ uxoris.

Defectus debiti finis in copula conjugali, non est mortalis.

Quidquid sit de hac auctoritate; certum est, defectum debiti finis in ipsa copula matrimoniali, qui est generatio prolis, aut certe remedium concupiscentiæ; certum, inquam, est, non constituit culpam mortalem, sed tantum venialem; quidni ergo similiter in presenti casu? In quo quidem non sequitur generatio prolis; tamen per se sequi posset, & prorsus licite, nisi aliunde occurreret impedimentum.

597.
Diversitas inter delectationem solius & conjugati. Tactibus provocare libidinem censet Vasquez mortale.

Ex quo patet diversitas inter delectationem veneream conjugati & soluti; siquidem soluto generatio prolis non licet, secus conjugato; & ita in hoc naturâ suâ ordinatur ad proprium finem, in illo autem non.

Cæterum Vasquez sup. n. 4. sic ait: Si nec sequatur pollutio, nec sit periculum illius, sed sola commotio in membris ex sola cogitatione, sine tactu aliquo vel irritatione, non erit mortale; quod si tactibus simul libidinem in membris aliquis provocaret, mortale esset.

598.
Disparitas inter tactus, & cogitationes.

Quæris rationem disparitatis? Eam subjungit hæc verbis: Quia priori illo modo alteratio sequitur naturaliter ex cogitatione & delectatione licita, aut non mortali cum conjugate; sed provocare naturam tactibus, nec est actus

conjugalis, cum non fiat cum conjugate, sed eo absente; nec ex actu conjugali adhuc cogitato ortum habet, nec ad finem conjugij ordinatur, ut supponimus; quare reduci non potest ad conjugium aliquo modo, ut à mortali excusetur. Certè si conjuges mutuam ex tactibus caperent voluptatem, etiam extrâ copulam, non esset mortale peccatum; at privatim tactibus seipsum ad venerem provocare, mortale est: si tamen id fieret, etiam absente conjugate, intentione coeundi cum illa, quam sperat statim habere presentem, non esset mortale; imò si ob finem generationis fieret, non esset veniale. Ita Vasquez.

At verò Sanchez sup. n. 16. probabilius, inquit, mihi est, solum esse culpam venialem (conjugatum seipsum tangere propter voluptatem captandam absque pollutionis periculo) quia cum tactus ille suapte naturâ indifferens sit ad copulam conjugalem, vel illicitam, possitque ad unam vel alteram referri; nec ex intentione tangentis se, à sua natura, & ab hoc ordine distrahatur, ut ad copulam illicitam ordinetur, non est cur de culpa lethali damnandus sit. Sicut nec morosa delectatio copulæ cum conjugate absente tribuitur culpæ mortali, eo quod referri potest suapte naturâ ad copulam conjugalem, licet actu non dirigatur.

Nec dici potest, eum tactum non esse actum conjugis, quia non habetur cum conjugate. Quoniam ut actus conjugis sit, non desideratur eum cum conjugate fieri; sed satis est, ut ad conjugium præsens suapte naturâ ordinari possit, nec ab hac natura ex intentione illo utentis deviet. Sic ille. Et patet responsio ad argumentum Vasquezij.

Occurrit
objectioni.

Sanè, dicit aliquis; veluti cogitationem morosam sequitur naturaliter delectatio venerea; sic itidem ex tactibus naturaliter oritur; & sicuti tactus illi voluntarij & liberi sunt, sic pariter morosa cogitatio: ergo ex ea parte non video sufficiens discrimen.

600.
Impugnatur sententia Vasquez.

Fateor, cogitatio pro objecto suo habet copulam licitam, scilicet conjugalem habitam vel habendam; sed quid inde? Non quæritur hic; an cogitatio sit mala, quia objectum est malum; nam etiam in viduis & sponsis habet objectum bonum; & tamen consequens delectatio venerea est mala; sed inquiritur, an hæc delectatio sit objectum malum, ut idè peccet ille, qui eam desiderat seu procurat: & non minus eam procurat, qui morosè delectatur, quam qui seipsum tangit. Igitur si conjugibus licitum est procurare delectationem carnis per cogitationem morosam, eamque approbare, saltem sine peccato mortali; quidni idem liceat per tactus?

Respondetur (inquit Ioan. Sancius in Select. disp. 21. n. 26.) conjugem approbantem delectationem carnis, à natura ortam, non uti ex eo suo corpore in ordine ad ulum veneris, sed potius natura corpore utitur: fas autem est conjugi approbare ulum veneris, quem non ipse conjux, sed natura procuravit; nec approbando delectationem carnis,

601.
Defenditur à Ioan. Sanchio.

carnis à natura convenientem, actum corporalem exercet : nam cum approbatio actus voluntatis sit aut intellectus, ut desiderant Aliqui, aut sit utriusque potentiae simul, ut contendunt Alij, & actus voluntatis & intellectus sit spiritualis, fiet ex approbatione delectationis venereae, à natura instigante ortae, non posse deduci, conjugem proprio tunc corpore uti ad veneris usum : uteretur tamen, si arte delectationem carnalem procuraret ; tactibus videlicet, aut alià actione exteriori se provocando. Ex quo dirutum manet fundamentum Sanchez. Sic ille.

Probatum ex eodem.

Qui sequitur ibi sententiam Vasquez, & eam probat : quia conjux dominium non habet proprii corporis in ordine ad usum veneris secum copulandum ; sed tantum habet dominium corporis sui consortis : quapropter utens proprio corpore, in ordine ad venerem secum, utitur re aliena ; cum in ordine ad veneris usum, sive oblectationem, corpus proprium sic erit reputandum, ac si esset alienum ; & cum aliàs talis usus prohibitus sit, circa materiam gravem mortale crimen fore, cogimur arbitrari, & non solum veniale. Ita Ioan. Sanchius.

602. Quem sequitur Dicast. hic disp. 9. n. 189. & lib. 1. de Iustit. disp. 3. n. 218. Quia (inquit) conjux non habet jus in corpus proprium ad usum venerem, nisi per accidens, ut possit copulari cum conjugate : ergo extrà hunc casum tactus ille non est indifferens, sed per se illicitus & ordinatus ad pollutionem ; atque adeo peccatum mortale.

Nec video ; cur non dissonet rationi aequè graviter, aut etiam gravius, quod vir conjugatus, alioquin absens ab uxore, velit tactibus proprijs delectari, quibus peccaret etiam vir solutus, aut quid conducat ad excusandum illum, quod existens Madriti, uxorem habeat Hispali, ut minus peccet, quam peccaret solutus.

603. Imò gravius videtur peccare ; quia peccat contra fidem datam conjugi, atque adeo contra justitiam ; juxta illud Ambros. lib. de Patriarch. & habetur cap. Nemo sibi, 32. q. 4. ibi : *Neque hoc solum est adulterium cum aliena peccare conjugate : sed omne quod non habet potestatem conjugij.* Atqui illa libido & tactus tunc habentur extrà potestatem conjugij ; quia illi tunc sub iis circumstantiis loci & temporis, nec ordinantur, nec possunt ordinari ad actum conjugij ; atque adeo, qui sic se tangit, abutitur proprio corpore ad actus venereos, & (saltem inchoativè) subservientes & ordinatos ad pollutionem, seminisque extrà vas administrationem ; cum tamen conjux non habeat potestatem corporis sui, ut ait Apostolus, sed alter conjux, contra ejus jus in hoc usu videtur facere. Haec tunc praefatus Auctor.

604. Sed quaero ego : quid conducit ad excusandum virum, quod existens Madriti, uxorem habeat Hispali, ut minus peccet, excitando in se venerem per morosam cogitationem, quam peccaret solutus ? Nunquid minus peccaret, si per eam seipsum pollueret, quam si tactibus ? Aut minus, quam peccaret solutus, seipsum pol-

luens morosis delectationibus ? Hercule illi tactus non repugnant juri conjugis absentis, nisi in quantum disponunt ad pollutionem ; propter enim illam dispositionem repugnant castitati. Ponè ergo, quod cogitationes morosae aequaliter disponant ad eam ; cur hæc minus repugnabunt juri conjugis, quam tactus ?

Et verò putas, Tho. Sanchez excusare à mortali omnes tactus ? Noli putare, si non vis errare. Loquens namque de tactibus, quos conjuges inter se habent ob solam voluptatem, sine animo copulandi, asserit eos esse mortales disp. 45. n. 35. si tales sint, & ita ad pollutionem tendant, ut sint quasi pollutio inchoata, & conjuges in eo loco existant, in quo copulam habere nequeant, praeviso pollutionis periculo : ut si vir à foemina petat, ut ejus virilia attingat moveatque ; aut velit digitos in uxoris vas intramittere, ibique persistere quasi copulam exercendo, utens digitis instar membri virilis. Quia ejusmodi tactus sunt quasi inchoata pollutio, & proxima ad ipsam via, quando ad propinquam copulam non disponunt ; sed in eo loco exercentur, ubi non est opportunitas copulae habenda. Ita Sanchez. Igitur quando excusat tactus proprii corporis in absentia uxoris à peccato mortali, non intelligit omnes tactus ; sed illos tantum, qui non sunt proxima via ad pollutionem.

Profectò non video, cur magis excusentur tactus inhonesti seu libidinosi conjugum inter se, sine ordine ad copulam mox habendam, quam tactus libidinosi conjugis cum seipso, in absentia alterius conjugis. Ait quidem Apostolus 1. Cor. 7. v. 4. *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed cum seipso.* vir &c. Verum attende quod sequitur : *Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi, & iterum revertimini in idipsum &c.*

Et quod illud *Idipsum* ? An fortè tactus, sine ordine ad copulam mox habendam ? Quis crederet mihi affirmanti ? Proculdubio ipsam copulam intelligit Apostolus. Quis ergo dedit viro potestatem corporis mulieris ad tactus libidinosos, sine ordine ad copulam mox habendam ? Vel si accepit illam potestatem ad tactus corporis mulieris ; cur non etiam ad tactus proprii corporis in absentia mulieris, sicut in praesentia ?

Fortè quis dicet cum Ioan. Sanchez sup. Conjugis proprijs manibus membrum arigere contendens ad copulae finem, quando alter conjux praesens est, vel citò venturus, non videtur ex eo uti proprio corpore ; sed potius uxor tunc utitur corpore viri, quæ sicut posset manibus suis membrum viri attingere, ministerialiter utitur manibus viri. Quapropter licet physicè vir attingat tunc membrum proprium ; moraliter tamen foemina attingat ; quia ex imperio suo, vel ex jure debiti conjugalitatis solvendi vir illud agit, aliàs minimè acturus : & jus habet uxor utendi corpore sui mariti, illud proprijs manibus tangendo, vel permittendo marito semetipsum contingere ad copulae finem. Sic ille.

605?

Thomas Sanchez non loquitur de omnibus tactibus.

De quibus loquatur.

606.

An magis excusant tactus in absentia se, quam in absentia cum seipso.

1. Cor. 7.

607.

Doctrina quadam Ioan. Sanchez.

Examina-
tur ab Au-
thore.

Planè ad copulæ finem. Sed nunquid etiam ad solam voluptatem? Et si sic, cur idem non liceat in absentia conjugis de expressa vel præsumpta ejus licentia? Qui enim præsens non vult copulari, moraliter absens censetur in ordine ad copulam; sicut Parochus, qui non vult irrationabiliter ministrare Sacramentum, v. g. Pœnitentiæ, aut Eucharistiæ, vel Extremæ Unctionis, moraliter censetur absens, ita ut tunc ministrari possint ea Sacramenta ab his, quibus id licet absente Parocho. Si ergò liceat viro tangere seipsum libidinosè præsentem conjugem, quæ non vult copulam, quidni etiam eò vel eà absente? Hæc merentur exactam considerationem.

608.

Qui nul-
lum invenit
testimonium
Scripturæ
Eccl. quo
datur jus
conjugibus
se mutuo
inhonestè
attingendi
sine ordine
ad copulam.

Ego dico: me nusquam apud aliquem Auctorem invenire vel Scripturæ sacræ, vel unius saltem S. Patris, aut Concilij Oecumenici testimonium, quo tribuitur conjugibus jus, se mutuo inhonestè attingendi extrà copulam conjugalem, & sine ordine ad eam. Enimverò Matrimonium definitur: consensus reciprocus maris & scemine signo externo expressus, quo jus perpetuum tradunt in mutua corpora ad usum conjugalem. Porro inhonestè se mutuo tangere, non est usus conjugal, nisi illi tactus ordinentur ad copulam.

609.

Aliqui pu-
tanti omnes
illos tactus
esse morta-
les.

Et hinc non desunt, qui generaliter doceant, & illos tactus mutuos, & omnem veneream delectationem extrà copulam, & sine relatione ad eam, esse peccata mortalia, non minùs in conjugatis, quàm in solutis. Quæ sententia magis tuta est, & satis mihi placet. Quàmvis aliqui propter multorum auctoritatem, & rationes ab eis allatas, non ausim alteram damnare improbabilitatis seu erroris. Et ideo dixi in Conclusionem: *Fortè non sunt mortales.*

Quare ad-
datur in
Conclus.
Secluso
Eccl.

Addidi: *Secluso periculo pollutionis*, scilicet extraordinariæ; quia Omnes censent pollutionem extraordinariam, sive in præsentia conjugis, sive in absentia, esse peccatum mortale; & per consequens sentiunt, quòd se exponere proximo ejus periculo, peccatum quoque sit mortale, juxta illud: *Qui amat periculum, peribit in illo.* Quia velle periculum proximum, est velle ipsam pollutionem, nisi, ut Aliqui volunt, adsit justa causa.

610.

An peccatio
conjugis sit
justa causa
admittendi
tactus cum
periculo pol-
lutionis.
Sanchez.

Sed numquid talis causa est petitio conjugis? Sanchez lib. 9. disp. 45. n. 35. Prima, inquit, conclusio sit: In reddente non sunt mortales ij tactus, sed liciti, quàmvis adsit periculum pollutionis in alterutro conjugem; modò non sit consensus in ipso reddente in pollutionem illam. Quia reddens dat operam rei licitæ, ad quam obligatur ex jure alterius. Item; quia culpam vacant ij tactus exerciti cum periculo pollutionis, ubi adest causa urgens. At satis urgens est causa reddendi tactus ab alio conjugem exactos. Sic ille.

Negat Di-
cast.

Dicastillo hic disp. 9. n. 184. inquit: probabilius puto, cum Navar. Sum. c. 16. n. 42. absolutè tunc non licere tactus, etiam exactos ab altero; quia alter non habet jus exigendi tactus, qui sint causa pollutionis; atque adeò alter tunc potest & debet negare eos tactus. Ita hic Auctor. Et post pauca addit: Faciliùs admi-

serim, non esse mortale in petente, si intendat quidem copulam, & dum intendit se ad copulam excitare, sequitur pollutio.

Sed nunquid Sanchez docet, licere illos tactus, qui sunt causa per se pollutionis, & quasi pollutio inchoata? Minimè, ut sup. audivimus. De quibus ergò loquitur? Non satis se explicat. Interim attendite ad ea, quæ habet ibidem n. 36. ubi tractans de conjugem petente, scribit sequentia verba: In conjugem petente non semper sunt mortales tactus, cum periculo pollutionis in se, vel in altero conjugem; quando nec ea est intentata; nec est consensus periculum. Sed erunt mortales, quando absque causa urgente exercentur. Probatur: quia licet hi tactus sint causa per se pollutionis; at excusat tali causæ operam dantes urgens causa. At aliquando adest talis causa.

611.
An Sanchez
doceat licere
illos tactus,
qui sunt
causa per se
pollutionis.

Hinc (prosequitur n. 37.) deducitur. 1. Tactus impudicos in conjugem petente, cum pollutionis in se, vel in altero conjugem periculo, nisi eo loco sint, ubi adveniente periculo possint facile copulæ uti, ut pollutionem vitent, esse semper culpam lethalem. Quia ij tactus necessarij non sunt inter illos ad mutuum amorem indicandum; sed solùm quòd se ad copulam statim habendam præparent. Et ex alia parte notabiliter pollutionem excitant.

Quando
tactus sunt
mortales, se-
ciendum ip-
sum, ob peri-
culum polluti-
onis.

Et n. 38. sic ait: Secundò deducitur: amplexus & oscula, & alios tactus solitos exerceri inter conjuges, ad mutuum indicandum fovendumque amorem, & turpitudine carentes, minimè damnanda esse de culpa lethali, ob periculum pollutionis prævisæ; quando non nimia voluptas adest, nec incitat; sed tamquam indicia amoris exercentur, represso excessu libidinis infurgentis.

612.
Quando
tactus non
sunt morta-
les ob peri-
culum pol-
lutionis, ex
eodem.

Ducor: quoniam causa urgens adest hujusmodi tactus exercendi, ut mutuos indicetur foveturque amor inter conjuges; magnaque austeritas esset, & valde minueretur amor, si indicandata ab hujusmodi tactibus abstinerent. Deinde: & fovendum mutuum amorem, ad indicandum amorem, & ne austeri & inurbani videantur, non damnantur ob pollutionis prævisæ periculum. Cur ergò inter conjuges damnandi sint? Eò vel maximè, quòd ubi non nimis libidinis ardor incitat eos, sed voluntas mutui amoris fovendi; non influunt notabiliter in conjugatis ad pollutionem. Quàmvis in omnino solutis, quibus copula est interdita, influerent. Hæc est enim prava nostræ naturæ corruptio, ut semper in vetita nitamur. Hæc ille.

Probatur
non esse tales
amplexus &
oscula ad
indicandata
& fovendum
mutuum amorem.

Et hinc tactus, quòd conjux semetipsum tangit in absentia conjugis cum pollutionis periculo, est culpa mortalis: quia ad eam valde influit, nec causa urgens eum exercendi adest: quippe qui non serviat ad fovendum mutuum amorem. Itemque delectatio morosa in cogitatione copulæ conjugal. Uti & aspectus & verba turpia cum delectatione venerea, sufficienti ad culpam lethalem inter solutos. Quia hæc omnia valde juvant ad pollutionem habendam,

613.
Tactus pro-
prij corporis
in absentia
conjugis est
mortalis, si
fias cum peri-
culo polluti-
onis.

& deficit causa iusta. Ita præfatus Auctor sup. n. 39. 40. & 41.

Addit n. 42. non esse mortale in conjugatis, per similia dare causam commotioni membrorum servientium generationi, & incurrere in distillationes prævisas: quàmvis inter solutos id esset mortale. Et si aliquis interroget, quare potius liceat admittere hanc commotionem & distillationem, quàm pollutionem: Respondet; quia istud non est grave damnum generationis in tali statu, & aliundè eæ delectationes & spirituum commotiones in eis vacant culpâ mortali. Sic ille. Credat qui volet.

Sed consequenter credere debet, eas delectationes & spirituum commotiones vacare culpâ mortali in conjugatis, quibus ab extrinseco copula est prohibita: v. g. quia sunt in loco publico, vel loco sacro; vel prohibentur copulari ratione damni, quod sibi, vel proli faciunt.

Probatur: quia tunc suapte naturâ est licitus usus Matrimonij & ab extrinseco prohibetur ratione honestatis naturalis, aut reverentiæ, vel charitatis aut pietatis. Jam autem eæ delectationes his virtutibus non adversantur neque honestati naturali, aut reverentiæ debitæ loco sacro. Idem est, quoties est physicum impedimentum ad copulam; ut si impotentia cœcundi superveniat Matrimonio contracto. Patet: quia eadem ratio hic militat; putâ quia illa impotentia non repugnat istis commotionibus.

Sed quid, si concubitus interdictus sit ab Ecclesia in poenam alicujus delicti? Eadem est resolutio: cum poena non debeat extendi ultra proprietatem verborum: extenderetur autem, si per copulam seu concubitum intelligerentur etiam dicti tactus, & commotiones seu delectationes.

Nunquid & hi tactus licent, quando interdictur debiti petitorio, eò quòd valor Matrimonij sit dubius? Videtur quòd non. Quia Matrimonium, eos cohonestans, est dubium, & proindè jam dubia etiam erit honestas illorum tactuum, & delectationum seu commotionum. Nec aliundè jus possessionis præponderat; sicut nec ad debiti petitionem.

Nec obstat: quòd possit reddere debitum, si petatur; quippè, ut suppono, conditio nondum est posita. Quòd si ponatur, id est, si pars petat debitum; tunc, sicut ex illa petitione ipsa copula redditur licita; ita & ille delectationes veneræ. Porro disparitas inter hunc casum & præcedentem est; quòd hic sit impedimentum ab intrinseco, & ex natura rei, propter dubium de Matrimonij cohonestantis actum valore; ibi verò ab extrinseca dumtaxat Ecclesiæ prohibitione, idque poenali, quæ extendenda minimè est ultra terminos, in quibus loquitur, ut statim dixi. Vide Sanchium disp. 44. n. 24.

Quid ergò, inquis, quando ratione voti castitatis impeditur? Respondeo: culpam esse lethalem admittere delectationem veneræ: hæc etenim repugnat castitati non minùs, quàm ipsa copula; ubi ergò hæc non est licita, neque

illa delectatio licita erit; nisi forte vovisset non simpliciter castitatem, sed præcisè abstinere à petitione debiti. Dispar ergò est ratio de aliarum rerum delectatione, quæ ex circumstantiâ extrinseca sunt malæ: ut quando actus conjugalis est malus ob salutis periculum &c. Quia illa delectatio vel tactus non opponuntur illi circumstantiæ extrinseca, ut sup. dictum est: at hic directè opponuntur voto extrinseco, quod obligat ad abstinendum ab omnibus veneris, & consequenter ab his; obligat, inquam, æqualiter conjugatos ac solutos, ubi lex justitiæ matrimonialis non urget. Vide Sanchez sup. n. 25.

Atque hic sit finis hujus Conclusionis, in qua, si quidpiam dictum, quod fortè aures castas aliorum offenderet, ignoscendum est; quia res necessaria scitu Confessarijs, quorum aures adhuc plura & magis immundè pati debent; sed omnia munda mundis. Porro finem præsentis Sectioni imponet resolutio hujus quæstionis: An quoties peccat conjux debitum exigens, peccet similiter illud reddens? Sit itaque

CONCLUSIO XIX.

Licitè redditur debitum petenti ex malo fine: secùs, si ipsum opus externum nequeat fieri sine peccato.

HAtenùs disputavimus de varijs circumstantiis, ex quibus actus conjugalis vitari potest; quarum aliqua tenent se ex parte personæ, v. g. votum castitatis, affinitas &c. alia ex parte ipsius actus, ut locus publicus, Ecclesia, periculum abortus &c.

Porro hic contròvertitur; an quoties peccat conjux debitum exigens, peccet similiter illud reddens; ut proinde non teneatur reddere: quippe *Nemo potest ad impossibile obligari*, Reg. 6. de Reg. juris in 6. *Qua autem facta laedunt pietatem, existimationem, verecundiam nostram, & (ut generaliter dixerim) qua contra bonos mores sunt, nec facere nos posse credendum est*, inquit Papinianus l. *Filius*, 15. ff. de Condit. instit.

Et verò quis dubitet, omne peccatum, vel veniale solum, fieri contra bonos mores? Ergò nemo teneatur reddere debitum, si reddendo vel solum venialiter peccet. Hoc certum est. Sed incertum; an dum conjux exigens debitum peccat, sive mortaliter, sive venialiter, similiter peccet illud reddens.

Equidem non semper id verum esse, docet prima pars nostræ Conclusionis, quæ paucos habet contradictores, & nullam ferè difficultatem. Cum enim tali casti copula per se sit licita, & benè fieri possit ab utraque parte, tota malitia ejus provenit ex mala voluntate petentis, qui posset & deberet honestum finè intendere; atque adeò posset, si vellet, non peccare per talem copulam. Quare reddens non consentit, aut cooperatur

Secus, si tantum se-
quatur
commotio
membrorum, seu
cunâdam
sanctus.

614.
An licet
hac commo-
tio, quando
copula ab
extrinseco
est prohibi-
ta.

Consequen-
ter licet,
probatur.

615.
Etiam dum
in poenam
delicti Ec-
clesia pro-
hibet concu-
bitum.

Quid si
valor Matr.
sit dubius?
Videtur,
quòd tunc
non liceat
tactus isti.

616.
Ocurrunt
objectioni.

Quid si sit
impedimen-
tum voti?
Similiter
non licet.

617.
Finis Con-
clus.

618.

Nulla est
obligatio
reddendi de-
bitum cum
peccato.

619.
Probatur 1.
pars Con-
clus. ex ra-
tione.